

Effecten van School's cool op de middellange termijn

onderzoek naar de schoolloopbaan
van oud-deelnemers aan School's cool
en de meerwaarde van de mentor

eindrapportage

Karin Vaessen
Anne Luc van der Vegt
Sardes
Maart 2009

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Samenvatting en conclusie	5
1. Inleiding	7
2. Schoolloopbaan.....	11
2.1 Schoolloopbaan oud-deelnemers School's cool.....	11
2.2 Vergelijking met landelijke gegevens over voortijdig schoolverlaten	13
3. Sportdeelname	15
3.1 Sportdeelname oud-deelnemers School's cool	15
3.2 Vergelijking met landelijke gegevens sportdeelname.....	15
4. Het belang van School's cool	17
4.1 Opbrengst voor de jongeren	17
4.2 Opbrengst voor de ouders	18
Bijlage 1 Gespreksleidraad.....	21

Voorwoord

Dit onderzoek beschrijft de uitkomsten van een evaluatie naar de effecten van School's cool Amsterdam op de middellange termijn. In telefonische interviews is aan 75 oud-mentees (drie of vier jaar geleden in de brugklas) gevraagd naar hun schoolloopbaan, of zij nog aan sport doen en wat zijzelf en hun ouders aan School's cool hebben gehad.

Wij bedanken bij deze de oud-mentees voor hun medewerking aan dit onderzoek. Zij waren bereid om vragen te beantwoorden voor een project waar zij vier of zelfs vijf jaar geleden aan hebben meegedaan.

Dank gaat ook uit naar de medewerkers van School's cool en met name Marjan Timp en Els Tolk, voor het aanleveren van alle gegevens en het aanschrijven van de oud-mentees.

Leeswijzer

In dit rapport gaan we achtereenvolgens in op het project en de respons aan dit onderzoek (Hoofdstuk 1), op de schoolloopbaan van de oud-mentees (hoofdstuk 2), de deelname aan sport (hoofdstuk 3) en het belang van de mentor voor zowel de oud-pupil als de ouders (hoofdstuk 4).

Samenvatting en conclusie

Door middel van telefonische interviews met 75 jongeren heeft Sardes onderzoek gedaan naar de effecten op de middellange termijn van het Amsterdamse mentorprogramma School's cool. School's cool richt zich op (potentiële) risicoleerlingen bij de overgang van het basis- naar het voortgezet onderwijs. De leerlingen (mentees) worden begeleid door een volwassen mentor. De begeleiding wordt één op één gegeven en vindt gemiddeld één keer per week plaats in het gezin van de mentee. De begeleiding start in groep 8 van de basisschool en loopt in principe door tot het tweede leerjaar van het voortgezet onderwijs. Inhoudelijk richt de mentor zijn begeleiding op hulp bij het maken van huiswerk (1), stimuleren van de ouderbetrokkenheid (2) en toeleiding naar club- en sportverenigingen (3). Deze activiteiten staan in dienst van het uiteindelijke doel van School's cool: het verbeteren van de overgang van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs.

Voor het onderzoek zijn 192 jongeren benaderd. Doordat de adresgegevens vaak waren verouderd, konden veel jongeren niet worden bereikt. Met 75 jongeren is een telefonisch interview gehouden (respons 39 procent). Van deze jongeren zaten er 27 in de brugklas tijdens het schooljaar 2004/2005 (eerste cohort) en 48 in het schooljaar 2005/2006 (tweede cohort).

Schoolloopbaan

De meerderheid van de deelnemers aan School's cool is na de basisschool naar het VMBO gegaan (86 procent in het eerste cohort; 80 procent in het tweede cohort). Bijna alle oud-deelnemers aan School's cool zitten nog steeds op school. Van de 75 geïnterviewden hebben er 4 de school verlaten (5 procent). Drie van deze vier jongeren zaten in het eerste cohort, één in het tweede.

De jongeren van het eerste cohort gaan inmiddels bijna allemaal naar een andere school. Voor hen is het inmiddels vier jaar geleden dat ze in het eerste leerjaar van het voortgezet onderwijs zaten. De helft is doorgestroomd naar het MBO. Daarnaast zijn er enkele leerlingen op- of afgestroomd binnen het voortgezet voortgezet (VMBO en HAVO/VWO). Binnen het tweede cohort zitten de meeste jongeren nog op dezelfde school waar ze in de brugklas zaten.

In vergelijking met landelijke cijfers over voortijdig schoolverlaten zijn de middellange-termijn effecten van School's cool hoopgevend, zeker als we bedenken dat de mentees al bij aanvang van het voortgezet onderwijs een verhoogd risico hadden op voortijdig schoolverlaten.

Sportdeelname

Van de deelnemers uit het cohort 2004-2005 doet ruim de helft (59 procent) aan sport, van het cohort 2005-2006 iets minder dan de helft (40 procent). Een deel van deze jongeren zit op een sportvereniging: 33 procent van het eerste cohort, 27 procent van het tweede cohort. Ten tijde van de begeleiding door de mentor was ongeveer de helft lid van een sportvereniging.

De sportdeelname onder de oud-mentees van School's cool blijft achter bij het landelijke gemiddelde van vergelijkbare jongeren. We hebben dus geen aanwijzingen dat de begeleiding door een mentor op de middellange termijn bevorderlijk is voor de deelname aan sportieve activiteiten of leidt tot meer lidmaatschappen van sportverenigingen.

Opbrengst voor de jongeren en voor hun ouders

Van de geïnterviewde jongeren vindt 68 procent dat ze tamelijk veel of heel veel aan de mentor hebben gehad. De opbrengst heeft voor de meeste jongeren direct te maken met school. Zij zijn meer gedisciplineerd en gemotiveerd om huiswerk te maken, ze hebben beter leren plannen en hun prestaties op school zijn verbeterd.

Over de opbrengst voor hun ouders zijn de oud-mentees minder positief dan over de opbrengst voor zichzelf. We merken op dat dit een inschatting is van de jongeren; de ouders zelf zijn in dit onderzoek niet geraadpleegd. Een derde (33 procent) heeft gemerkt dat de ouders tamelijk veel of heel veel aan de begeleiding door de mentor hebben gehad. De opbrengst is meestal dat ouders meer betrokken zijn bij school en de jongeren vaker bij hun huiswerk helpen.

Conclusie

De conclusie van dit onderzoek is dat er duidelijke effecten lijken te zijn van School's cool. De deelnemers, van wie vooraf gevreesd werd dat ze voortijdig de school zouden verlaten, zitten bijna allemaal nog steeds op school. Een aanzienlijk deel heeft inmiddels de overgang naar het MBO gemaakt.

Dit effect lijkt te danken te zijn aan de duidelijk omschreven, concrete aanpak van School's cool. De begeleiding is gericht op het maken van huiswerk (1), stimuleren van de ouderbetrokkenheid (2) en toeleiding naar club- en sportverenigingen (3).

De oud-mentees waarderen vooral de hulp van de mentor bij het huiswerk, waardoor de jongeren naar eigen zeggen beter zijn gaan presteren op school. Het effect op ouderbetrokkenheid is voor veel jongeren zelf niet zichtbaar: een derde van de jongeren geeft wel aan meer betrokkenheid van de ouders te hebben ervaren. Het effect op sportdeelname is tijdelijk gebleken; enkele jaren na de begeleiding is het effect verdwenen.

Het doel van School's cool is het verbeteren van de overgang po-vo. Op basis van de bevindingen kunnen we zeggen dat de effecten ook nog na die overgang voelbaar blijven. Of School's cool ook op de wat langere termijn preventief werkt op voortijdig schoolverlaten, kan nog niet worden geconcludeerd.

Het verdient aanbeveling om de aanpak met betrekking tot ouderbetrokkenheid en stimulering van deelname aan sportverenigingen te heroverwegen. Wellicht zijn hier de doelen te ambitieus of zou er gezocht moeten worden naar een meer effectieve werkwijze.

1. Inleiding

Dit onderzoek beschrijft de uitkomsten van een evaluatie naar de effecten van School's cool Amsterdam op de middellange termijn: drie à vier jaar na afronding van de begeleiding. In telefonische interviews is aan 75 oud- mentees (drie of vier jaar geleden in de brugklas) gevraagd naar hun huidige schoolloopbaan, of zij nog aan sport doen en of en wat zijzelf en hun ouders aan School's cool hebben gehad.

School's cool is een mentorprogramma dat zich richt op (potentiële) risicoleerlingen bij de overgang van het basis- naar het voortgezet onderwijs. De leerlingen (mentees) worden in een één-op-één-situatie begeleid door een (vaak volwassen en hoogopgeleide) mentor. De begeleiding vindt gemiddeld één keer per week plaats in het gezin van de mentee. De begeleiding duurt gemiddeld anderhalf á twee jaar, d.w.z. een start in groep 8 en doorlopend tot in principe het tweede leerjaar van het voortgezet onderwijs. Inhoudelijk richt de mentor zijn begeleiding op hulp bij het maken van huiswerk (1), stimuleren van de ouderbetrokkenheid (2) en toeleiding naar club- en sportverenigingen (3). Uiteindelijk doel van School's cool is het verbeteren van de overgang po-vo.

School's cool is gestart in 1997 in stadsdeel Westerpark. Inmiddels wordt het actief uitgevoerd in elf Amsterdamse stadsdelen, in de gemeente Diemen en elders in het land (Nijmegen, Breda, Gouda, Utrecht, Lelystad, Purmerend en Velsen.). School's cool Amsterdam had in 2008 ongeveer 250 mentoren.

De mentees zijn leerlingen uit groep 8, die door gezinsomstandigheden of persoonlijke aanleg extra risico lopen om af te glijden. Het zijn de zorgleerlingen voor de leerkracht in groep 8, voor wie deze 'zijn hart vasthoudt'. In de praktijk worden vier categorieën onderscheiden: 1) Leerlingen die voor hun schoolloopbaan onvoldoende op steun van hun ouders kunnen rekenen; 2) Kinderen die al zorgwekkend straatgedrag vertonen en daardoor bekend zijn bij de politie; 3) Scholieren die door hun bijzondere aard, door een tekort of door een buitengewone aanleg, extra steun en aandacht nodig hebben (bijvoorbeeld dyslectische leerlingen, leerlingen die hyperactief gedrag vertonen, hoogbegaafde leerlingen of leerlingen die gepest worden); 4) Leerlingen die waarschijnlijk meer in hun mars hebben dan uit de schoolresultaten en toetsresultaten blijkt. Dikwijls spelen taalachterstanden hierin een rol. Leerlingen met grote gedragsproblemen komen niet in aanmerking voor een mentor van School's cool.

Leerlingen kunnen worden verwezen door de basisschool, de leerplichtambtenaar, ouders of andere instanties zoals de naschoolse opvang. Ook kunnen leerlingen zichzelf aanmelden. In alle gevallen raadpleegt School's cool de basisschool van de mentee.

De mentoren zijn vrijwilligers in de leeftijd van 25 tot 75 jaar. De helft van hen is boven de vijftig jaar. Vrijwel allen zijn hoogopgeleid, sommigen hebben een volledige baan en anderen zijn al uit het arbeidsproces getreden. Zij beschikken over veel geduld, hebben affiniteit met de leeftijdsgroep van 11-14 jaar en hebben weinig last van vooroordelen.

Binnen School's cool wordt veel aandacht geschonken aan de begeleiding en deskundigheidsbevordering van mentoren. Eens per zes weken komen de mentoren in groepjes van maximaal vijf mentoren bijeen in intervisiebijeenkomsten om met elkaar en met een van de coördinatoren de voortgang van de begeleiding van de leerlingen onderling te bespreken. Nieuwe mentoren (en ervaren mentoren) wordt een training van vijf dagdelen aangeboden, die o.a. bestaat uit kennisoverdracht (begrijpend lezen, leerstijlen) en oefening van vaardigheden (grenzen van het mentorschap beoordelen, gesprekken voeren). Daarnaast worden voor alle mentoren jaarlijks enkele thema-avonden georganiseerd (bijvoorbeeld over het testen van leerlingen, gedrag en relaties van jongeren in de puberteit of de doorstromingskansen binnen het voortgezet onderwijs).

De vrijwillige mentor gaat eens per week thuis bij de scholier op bezoek om hem te steunen bij zijn schoolwerk. De begeleiding vindt plaats in een één-op-één relatie en duurt gemiddeld anderhalf uur. De mentor helpt de leerling bij de aanpak van zijn schooltaken (structuur aanleren, zelfcontrole en adequaat gedrag op school), houdt contact met ouders, probeert ouders bij de schoolzaken van hun kind te betrekken en stimuleert de deelname van de leerling aan het verenigingsleven. De begeleiding vindt plaats vanaf eind groep 8 tot in het tweede leerjaar van het voortgezet onderwijs. Incidenteel kan besloten worden om de begeleiding langer voort te zetten of eerder te laten eindigen als de scholier het alleen goed aankan.

Respons

Het streven in dit onderzoek was om 70 oud-mentees te interviewen, die in de brugklas zaten in het schooljaar 2004/2005 en 2005/2006. Om dit aantal te bereiken is eerst een steekproef van 100 oud-mentees getrokken; 50 van deze jongeren waren gestart in het schooljaar 2004-2005; de andere 50 in het schooljaar 2005-2006. Deze leerlingen waren afkomstig uit verschillende stadsdelen in Amsterdam. Deze steekproef bleek bij lange na niet voldoende om 70 jongeren te bereiken: slechts 35 jongeren van de 100 jongeren konden worden geïnterviewd. De belangrijkste oorzaak van de non-respons was dat veel jongeren niet bereikbaar bleken op het telefoonnummer dat bij School's cool geregistreerd stond. Een groot deel van de telefoonnummers bestond uit 06-nummers; van deze nummers zijn er relatief veel niet bereikt. Omdat de respons nog niet voldoende was, zijn vervolgens de overige oud-mentees van deze beide cohorten benaderd. In totaal waren dit 92 jongeren; 19 van hen waren gestart in het schooljaar 2004-2005; 73 in het schooljaar 2005-2006. De respons onder deze groep was hoger: 40 jongeren hebben meegewerkt aan het onderzoek. In tabel 1.1 geven we een overzicht van de respons.

Tabel 1.1 Respons

	Abs.	%
Respons	75	39%
Weigering (geen zin/tijd, gezondheid)	8	4%
Niet bereikt (herhaaldelijk geen gehoor)	7	4%
Buiten veldwerkperiode (wel bereikt, maar uiteindelijk geen interview)	53	28%
Telefoonnummer afgesloten / respondent niet bekend	49	26%
Totaal	192	100%

Bijna veertig procent van de jongeren die zijn benaderd, hebben meegewerkt aan het onderzoek. Zoals gezegd was een belangrijke oorzaak van non-respons afgesloten of gewijzigde telefoonnummers (26 procent). Een andere oorzaak was dat veel jongeren moeilijk telefonisch bereikbaar waren, ook als het telefoonnummer niet gewijzigd was ('buiten veldwerkperiode': 28 procent). Met deze jongeren is wel een afspraak gemaakt, maar vervolgens waren ze bij herhaling onbereikbaar.

Slechts enkele jongeren hebben hun medewerking geweigerd (4 procent). Dit geeft vertrouwen in de representativiteit van de responsgroep. Een groot aantal weigeringen kan de representativiteit bedreigen. Het is immers denkbaar dat jongeren die geen positief oordeel hebben over School's cool niet hun medewerking aan een interview willen verlenen. Het gevolg zou zijn dat de resultaten een geflatteerd beeld geven van de effecten. Dat is bij dit onderzoek echter niet aan de orde.

Ook wat betreft de achtergrondkenmerken van de deelnemers is de responsgroep representatief. Het responspercentage is bij beide cohorten precies even hoog. De respons onder meisjes is iets hoger dan onder jongens, maar de percentages liggen tamelijk dicht bij elkaar (respectievelijk 43 en 36 procent).

Tabel 1.2 Respons per cohort, respons jongens/meisjes

	Respons	Steekproef	Respons%
Cohort			
2004-2005	27	69	39%
2005-2006	48	122	39%
Geslacht			
Jongen	39	109	36%
Meisje	36	84	43%

Op basis van de responsanalyse concluderen we dat de responsgroep voldoende representatief is voor het onderzoek naar de schoolloopbaan van oud-deelnemers aan School's cool.

2. Schoolloopbaan

2.1 Schoolloopbaan oud-deelnemers School's cool

De eerste onderzoeksvraag is: zitten de jongeren nog steeds op school, of hebben ze andere bezigheden? Laten we om te beginnen even terugkijken naar het jaar waarin de oud-mentees uit het onderzoek in de brugklas zaten.

De jongeren zaten tijdens in de brugklas in de schooljaren 2004-2005 (eerste cohort) en 2005-2006 (tweede cohort). Destijds is geregistreerd in welk schooltype ze onderwijs volgden. Het onderstaande overzicht laat zien dat verreweg de meeste leerlingen gestart zijn met een VMBO-opleiding.

Tabel 2.1 Schooltype eerste jaar v.o. van de deelnemers aan School's cool

	'04-'05		'05-'06	
	Abs.	%	Abs.	%
Praktijkonderwijs			4	8%
VMBO basisberoepsgerichte leerweg	10	37%	19	40%
VMBO basis/kaderberoepsgerichte leerweg	3	11%		
VMBO kaderberoepsgerichte leerweg	4	15%	9	19%
VMBO gemengde leerweg				
VMBO theoretische leerweg	6	22%	10	21%
MBO				
HAVO	2	7%	3	6%
HAVO/VWO			3	6%
VWO	2	7%		
Totaal	27	100%	48	100%

Van de leerlingen in het eerste cohort ging 86 procent naar het VMBO, van de leerlingen in het tweede cohort 80 procent. Het landelijke percentage is ongeveer 60 procent. Inmiddels is dit drie, respectievelijk vier jaar geleden. In de telefonische interviews hebben we de jongeren gevraagd of ze nog steeds op school zitten.

Tabel 2.2 School of werk: wat doen de deelnemers aan School's cool tegenwoordig?

	'04-'05		'05-'06	
	Abs.	%	Abs.	%
Zelfde school	1	4%	37	77%
Andere school	23	85%	10	21%
Werk	2	7%		
Geen school en geen werk	1	4%	1	2%
Totaal	27	100%	48	100%

Bijna alle oud-deelnemers aan School's cool zitten nog op school. Van de 75 geïnterviewden hebben er vier de school inmiddels verlaten. Van de schoolverlaters werken er 2, van de twee anderen 2 is het onduidelijk wat ze doen (behalve dat ze niet op school zitten en niet werken). De twee leerlingen die nu werken, zaten in de brugklas op het VMBO en de HAVO, de leerlingen die niet naar school gaan en niet werken, zaten beiden op het VMBO. De resultaten geven ongeveer hetzelfde beeld als het onderzoek van Noorda en Co, onder leerlingen die

begeleid zijn in de jaren 2001 tot 2003. Daar werd vastgesteld dat van 20 oud-mentees er 16 een (vmbo-)diploma hadden gehaald en één de schoolloopbaan voortijdig had beëindigd (Noorda e.a., 2008; p. 32).¹

Het percentage voortijdige schoolverlaters in het eerste cohort is aanmerkelijk hoger (11 procent) dan in het tweede cohort (2 procent). Dit viel te verwachten, gezien de leeftijd van de jongeren. Door de betrekkelijk kleine aantallen is het verschil echter niet statistisch significant.² We moeten dus voorzichtig zijn met het trekken van conclusies.

Wel significant is het verschil tussen het percentage jongeren dat nog naar dezelfde school gaat en het percentage dat inmiddels naar een andere school gaat. De jongeren van het eerste cohort gaan inmiddels bijna allemaal naar een andere school. Voor hen is het inmiddels vier jaar geleden dat ze in het eerste leerjaar van het voortgezet onderwijs zaten.

In de onderstaande tabel is weergegeven hoe de schoolloopbaan van de oud-deelnemers aan School's cool zich heeft ontwikkeld.

Tabel 2.2 Huidig schooltype van deelnemers aan School's cool die op een andere school zitten.

	'04-'05		'05-'06	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Van ... naar ...</i>				
<i>zelfde niveau</i>				
VMBO ⇒ VMBO (zelfde niveau)	4	15%	23	48%
HAVO/VWO ⇒ HAVO/VWO	2	7%	4	8%
<i>zelfde niveau totaal</i>	6	22%	27	56%
<i>afstroom</i>				
VMBO ⇒ VMBO (lager niveau)	1	4%	5	10%
HAVO/VWO ⇒ VMBO			2	4%
<i>afstroom totaal</i>	1	4%	7	14%
<i>opstroom</i>				
Praktijkonderwijs ⇒ VMBO			2	4%
VMBO ⇒ VMBO (hoger niveau)	3	11%	8	17%
<i>opstroom totaal</i>	3	11%	10	21%
<i>doorstroom</i>				
VMBO ⇒ MBO	12	44%	3	6%
HAVO/VWO ⇒ MBO	1	4%		
<i>doorstroom totaal</i>	13	48%	3	6%
<i>Totaal</i>	23	85%	47	21%

Het feit dat veel leerlingen inmiddels op een andere school zitten, wil niet altijd zeggen dat ze naar een ander *schooltype* zijn overgegaan. Van de leerlingen in het eerste cohort zijn er 13 doorgestroomd naar het MBO. Zes leerlingen volgen nog steeds onderwijs op hetzelfde niveau, één is er 'afgestroomd' naar een lager schooltype en drie zijn 'opgestroomd' naar een hoger schooltype.

¹ J. Noorda e.a. (2008) *Effectevaluatie School's cool: kwantitatief onderzoek naar de resultaten van een mentorproject*. Amsterdam: Noorda en Co.

² Met de term 'statistisch significant' wordt bedoeld dat er slechts een kleine kans is dat een gevonden verschil tussen twee groepen aan het toeval te wijten is. In dit onderzoek stellen we de grens op vijf procent ($p < 0,05$); dat is tamelijk gebruikelijk in sociaal-wetenschappelijk onderzoek.

In het tweede cohort volgt ruim de helft (27 van de 47) nog steeds onderwijs op hetzelfde niveau. Zeven zijn er afgestroomd, tien opgestroomd. Dit beeld komt ongeveer overeen met de resultaten het onderzoek van Noorda en Co. Het aantal doorstromers naar het MBO is beperkt tot drie oud-deelnemers. Begrijpelijk, want deze leerlingen zaten drie jaar geleden nog in de brugklas.

Aan de leerlingen is ook gevraagd in welk leerjaar ze zitten. Daaruit kunnen we opmaken dat van het eerste cohort 3 leerlingen zijn blijven zitten: zij zitten in het derde of vierde leerjaar van het VMBO. Van het tweede cohort zijn 9 van de 48 leerlingen blijven zitten, dat is een aanzienlijk deel (19 procent).

2.2 Vergelijking met landelijke gegevens over voortijdig schoolverlaten

Van de 75 geïnterviewde jongeren hebben er vier de school verlaten, iets minder dan 5 procent. Is dit veel of weinig, in vergelijking met wat we weten uit onderzoek over voortijdig schoolverlaten?

Recente cijfers met betrekking tot de schooluitval in Amsterdam³ laten zien dat de uitval vooral na de overgang van VMBO naar MBO toeneemt. Van het voortgezet onderwijs (VMBO, HAVO en VWO) valt 1,4 procent voortijdig uit, van de MBO-deelnemers 11,1 procent. Die uitval is vooral groot bij MBO-1 (23 procent) en MBO-2 (15 procent). Als we ervan uitgaan dat MBO-niveau 2 gelijk staat een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt, is de conclusie dus dat veel leerlingen vrij kort voor de eindstreep struikelen. De leerplicht speelt hierbij natuurlijk een grote rol. Uit landelijk onderzoek is ook bekend dat van alle voortijdige schoolverlaters 17 procent leerplichtig is en 83 niet meer of partieel leerplichtig. Uit Amsterdams onderzoek weten we dat van de leerlingen tot 17 jaar 0,5 procent voortijdig uitvalt en van de leerlingen tussen 18 en 22 jaar 12,7 procent.

Binnen het eerste cohort van School's cool is het aantal voortijdig schoolverlaters tot nu toe beperkt gebleven tot 3 (11 procent). Inmiddels zit de helft op het MBO (13 van de 27 jongeren). Zij hebben een belangrijke hobbel genomen: de overgang van VMBO naar MBO, maar het eerste jaar van het MBO hebben ze nog niet afgerond. Wat de leeftijd van de leerlingen betreft: op één na zijn de leerlingen uit het eerste cohort nog geen achttien jaar.

Het is dus nog wat vroeg om heel stellige conclusies te trekken over het voortijdig schoolverlaten. Maar als we bedenken dat de deelnemers aan School's cool een groep is met een verhoogd risico op voortijdig schoolverlaten – dat was immers de reden voor de begeleiding – dan is er zeker reden om tevreden te zijn over dit resultaat.

³ Gemeente Amsterdam, Bureau Leerplicht Plus (2008) *Bestuurlijke rapportage, schooljaar 2007-2008*.

3. Sportdeelname

3.1 Sportdeelname oud-deelnemers School's cool

Een van de doelen van School's cool is de toeleiding naar club- en sportverenigingen. Dit is geen hoofddoel van de begeleiding, maar er wordt wel aandacht aan besteed. De mentor zorgt er desgewenst voor dat jongeren die lid worden van een sportvereniging een financiële tegemoetkoming krijgen van het Amsterdamse Jeugdsportfonds. Het resultaat daarvan is volgens de projectleiding van School's cool dat tijdens de mentorbegeleiding ongeveer de helft van de jongeren zich bij een sportvereniging aansluit.

In de interviews is de oud-deelnemers aan School's cool gevraagd of ze nog steeds aan sport doen en zo ja, of ze ook lid zijn van een sportvereniging.

Tabel 3.1 Sport: doen de deelnemers nog steeds aan sport?

	'04-'05		'05-'06	
	Abs.	%	Abs.	%
Ja, in clubverband	9	33%	13	27%
Ja, maar niet in clubverband	7	26%	6	13%
Nee	11	41%	29	60%
totaal	27	100%	48	100%

Van de deelnemers uit het cohort 2004-2005 zit een derde op een sportclub, van de deelnemers uit het tweede cohort ruim een kwart (27 procent). Als we ervan uitgaan dat tijdens de mentoring-periode ongeveer 50 procent lid was van een vereniging, is iets minder dan de helft van de jongeren in de daaropvolgende jaren hiermee gestopt. Ook in het onderzoek van Noorda en Co werd geconstateerd dat het lidmaatschap van verenigingen in de loop der jaren afneemt (Noorda e.a., 2008; p. 41). Daarnaast zijn er natuurlijk jongeren die wel aan sport doen, maar niet in clubverband. Als we beide groepen bij elkaar optellen, doet ruim de helft (59 procent) van het eerste cohort aan sport, en iets minder dan helft (40 procent) van het tweede cohort. Opmerkelijk is dat de sportdeelname in het eerste cohort hoger is dan in het tweede cohort. We hadden verwacht dat als er een verschil zou zijn, dat het andersom zou zijn: meer sportdeelname in het tweede cohort. Deze jongeren zijn namelijk korter geleden gestopt met School's cool. Het is denkbaar dat jongeren de eerste periode na School's cool nog lid blijven van een sportvereniging, maar daar na verloop van tijd mee ophouden. Nu zien we echter dat juist de jongeren in het eerste cohort, waarvoor de mentoring al langer geleden is, *meer* aan sport doen dan de jongeren uit het tweede cohort.

3.2 Vergelijking met landelijke gegevens sportdeelname

Los van de verschillen tussen beide cohorten, is het de vraag hoe we de percentages in tabel 3.1 moeten interpreteren. Dat ongeveer de helft van de oud-mentees van School's cool aan sport doet, is dat veel? Of zou het eigenlijk meer moeten zijn? Om hierover uitspraken te kunnen doen, maken we een vergelijking met landelijke cijfers over sportdeelname.

Sportdeelname algemeen

In de Rapportage Sport 2008 doet het SCP verslag van verscheidene recente onderzoeken naar sportdeelname.⁴ Bij het maken van een vergelijking met landelijke gegevens moeten we er rekening mee houden dat de oud-deelnemers aan School's cool geen gemiddelde Nederlanders zijn. Ze zijn jong (15 tot 18 jaar) en zijn meestal van allochtone afkomst. Jongeren sporten gemiddeld vaker dan ouderen, maar allochtonen sporten juist minder dan autochtonen. Uit het Survey integratie minderheid (SIM) van 2006 blijkt dat ongeveer 70 procent van de allochtone jongeren van 15-19 jaar aan sport doet. We zien dat de sportdeelname van de oud-deelnemers van School's cool hier behoorlijk bij achterblijft, vooral bij de deelnemers uit het tweede cohort. We hebben dus geen aanwijzingen dat de mentorbegeleiding op de middellange termijn (3 à 4 jaar) bevorderlijk is voor de deelname aan sportieve activiteiten.

Lidmaatschap sportverenigingen

Van de Nederlandse jongeren tussen 12 en 19 jaar is 61 procent lid van een sportvereniging. Anderzijds zijn allochtonen minder vaak lid van sportverenigingen dan autochtone Nederlanders, maar dat effect is minder sterk dan het leeftijdseffect. Onder de oud-deelnemers van School's cool ligt het percentage dat lid is van een vereniging aanzienlijk lager; bij het eerste cohort (2004-2005) 33 procent, bij het tweede cohort (2005-2006) 27 procent.

De conclusie is dus dat de oud-deelnemers minder vaak lid zijn van een sportvereniging dan allochtone jongeren gemiddeld. Hoewel tijdens de begeleiding veel jongeren lid zijn geworden van een vereniging, zijn er geen aanwijzingen zijn dat dit effect op de middellange termijn nog zichtbaar is.

⁴ K. Breedveld, C. Kamphuis & A. Tiessen-Raaphorst (red.) (2008) *Rapportage Sport 2008*. Den Haag: SCP.

4. Het belang van School's cool

Uit de vorige hoofdstukken weten we a) dat er tot nu toe weinig voortijdig schoolverlaters zijn onder de oud-deelnemers aan School's cool en b) dat de deelname aan sport niet hoog is, lager dan het landelijke gemiddelde. Daarmee hebben we tamelijk objectieve informatie over de huidige situatie van de oud-deelnemers, in relatie tot de doelstellingen van het programma. Maar hoe denken de jongeren zelf over School's cool? In de interviews is aan de jongeren gevraagd of ze zelf vinden dat zichzelf en hun ouders iets aan de begeleiding door de mentor hebben gehad.

4.1 Opbrengst voor de jongeren

Eerst kijken we naar de opbrengst voor de jongeren zelf. De meeste oud-deelnemers aan School's cool oordelen hierover positief.

Tabel 4.1 Hebben deelnemers iets gehad aan de begeleiding door de mentor van School's cool?

	'04-'05		'05-'06	
	Abs.	%	Abs.	%
Heel veel	8	30%	14	29%
Tamelijk veel	12	44%	17	35%
Niet zo veel	5	19%	14	29%
Niets	1	4%	3	6%
Geen antwoord	1	4%		
totaal	27	100%	48	100%

Van de 75 geïnterviewde jongeren vinden 51 dat ze tamelijk veel of heel veel aan de mentor hebben gehad (68 procent). Slechts 4 jongeren vinden dat ze niets aan de mentor hebben gehad. Van de jongeren die vinden dat ze weinig of niets aan School's cool hebben gehad, hebben er twee voortijdig de school verlaten.

Aan de jongeren die iets aan de begeleiding hebben gehad, is vervolgens gevraagd wat het hun precies heeft opgeleverd.

Tabel 4.2 Wat heeft de begeleiding de deelnemers opgeleverd?

	'04-'05		'05-'06	
	Abs.	%	Abs.	%
Huiswerk maken gaat beter	8	30%	15	31%
Leren plannen	8	30%	8	17%
Schoolprestaties zijn beter	5	19%	11	23%
Motivatie, overtuigd van belang opleiding/diploma	4	15%	3	6%
Studievaardigheden	1	4%	6	13%
Leren vooruit denken	2	7%	2	4%
Anders, nl.	6	22%	5	10%
totaal	34*	126%	50	104%

* Dit aantal is groter dan het aantal geïnterviewden dat zegt iets aan de begeleiding te hebben gehad (resp. 25 en 45), doordat bij deze vraag meer dan één antwoord kon worden gegeven.

De meeste jongeren noemen heel praktische voorbeelden van het nut van de begeleiding, die direct te maken hebben met school. Dankzij de begeleiding zijn ze meer gedisciplineerd en gemotiveerd om huiswerk te maken (23 jongeren), ze hebben beter leren plannen (16 jongeren) en hun prestaties op school zijn verbeterd (16 jongeren), vooral bij de vakken waarin ze door de mentor zijn begeleid, bijvoorbeeld Nederlands en Engels. Sommige geïnterviewden noemen algemene vaardigheden, zoals het leren zich te concentreren, leren vooruit denken en het vergroten van de motivatie om verder te leren. Bij de categorie zijn er nog enkele jongeren die zeggen door de mentor geholpen te zijn bij gedragsproblemen.

Aan de jongeren is ook expliciet gevraagd of ze dankzij de mentor meer zijn gaan sporten, maar niemand heeft hier positief op geantwoord. Dit bevestigt het beeld uit hoofdstuk 2, waarin werd geconstateerd dat de deelnemers van School's cool minder sporten dan vergelijkbare jongeren gemiddeld.

4.2 Opbrengst voor de ouders

Een van de doelen van School's cool is het vergroten van de ouderbetrokkenheid. Daarom is aan de jongeren gevraagd of hun ouders iets hebben gehad aan de begeleiding door de mentor. Het gaat dus om een inschatting van de oud-mentees; de ouders zelf zijn in dit onderzoek niet geraadpleegd.

Tabel 4.3 Hebben ouders volgens de deelnemers iets gehad aan de begeleiding door de mentor van School's cool?

	'04-'05		'05-'06	
	Abs.	%	Abs.	%
Heel veel	2	7%	2	4%
Tamelijk veel	6	22%	15	31%
Niet zo veel	3	11%	8	17%
Niets	12	44%	20	42%
Geen antwoord	4	15%	3	6%
totaal	27	100%	48	100%

Hierover zijn de jongeren minder positief dan over de opbrengst voor zichzelf. Van de 75 jongeren zeggen er 25 dat hun ouders tamelijk veel of heel veel aan de begeleiding door de mentor hebben gehad (33 procent). Bijna de helft (43 procent) meent dat zijn of haar ouders niets aan de begeleiding heeft gehad. Nogmaals: we hebben deze vraag niet aan de ouders zelf gesteld. Op basis van ervaringen van de mentoren wordt verwacht dat het beeld dan positiever zou zijn.

Voor zover de jongeren positief zijn, noemen ze vaak een opbrengst die met hun eigen schoolloopbaan heeft te maken.

Tabel 4.4 Wat heeft de mentorbegeleiding de ouders opgeleverd, volgens de deelnemers?

	'04-'05		'05-'06	
	Abs.	%	Abs.	%
Zijn meer betrokken bij opleiding deelnemer	5	19%	6	22%
Hulp bij en controle van huiswerk	1	4%	6	22%
Zij zijn Nederlands gaan leren	1	4%	3	11%
Helpen broertjes en zusjes meer met school	1	4%	2	7%
Anders, nl.	5	19%	7	26%
totaal	13*	48%	24	89%

* Dit aantal kan groter zijn dan het aantal geïnterviewden dat zegt dat de ouders iets aan de begeleiding hebben gehad (resp. 11 en 25), doordat bij deze vraag meer dan één antwoord kon worden gegeven.

Ouders zijn meer betrokken bij school en helpen de jongeren vaker bij hun huiswerk. Door 18 jongeren zijn deze effecten genoemd. Verder worden sommige ouders gestimuleerd bij hun eigen ontwikkeling, maar dit komt volgens de jongeren minder vaak voor. Ook vinden slechts enkele jongeren dat de ouders hun broers en zussen meer zijn gaan helpen bij het huiswerk. Samenvattend kunnen we stellen dat een minderheid van de jongeren heeft gemerkt dat de begeleiding door de mentor een duidelijke opbrengst heeft gehad voor zijn of haar ouders. Wanneer ze wel een positieve opbrengst zien, is dat meestal een grotere betrokkenheid bij de opleiding van de jongere zelf.

Bijlage 1 Gespreksleidraad

Bij de telefonische interviews met oud-mentees is gebruik gemaakt van de onderstaande gespreksleidraad.

- 1) Wat doe je momenteel: volg je een opleiding of werk je?
 - a. ik zit op *dezelfde school* als toen ik begon met School's cool
 - b. ik zit op een *andere school*, namelijk [naam school]
 - c. ik *werk*, namelijk [soort functie]
 - d. anders (geen opleiding en geen werk), namelijk

- 2) Welke opleiding volg je
 - a. vmbo, basisberoepsgerichte leerweg
 - b. vmbo, kaderberoepsgerichte leerweg
 - c. vmbo, gemengde leerweg
 - d. vmbo, theoretische leerweg
 - e. vmbo anders, namelijk
 - f. havo
 - g. vwo (atheneum/gymnasium)

- 3) In welk leerjaar zit je? leerjaar

- 4) Doe je nu aan sport?
 - a. nee
 - b. ja, in clubverband
 - c. ja, maar niet in clubverband

- 5) Heb je zelf iets gehad aan de begeleiding door je mentor van School's cool?
 - a. niets \Rightarrow naar vraag 7
 - b. niet zo veel
 - c. tamelijk veel
 - d. heel veel
 - e. weet niet

- 6) Wat heeft de begeleiding door je mentor je opgeleverd?
(meer dan één antwoord mogelijk)
 - a. ik heb beter leren plannen
 - b. ik heb beter leren vooruitdenken
 - c. ik ben meer overtuigd van het belang van een goede opleiding en diploma
 - d. ik ben meer gaan sporten
 - e. anders, namelijk
 - f. weet niet

- 7) Hebben je moeder en/of vader iets gehad aan de begeleiding door de mentor van School 's cool?
 - a. niets \Rightarrow einde interview
 - b. niet zo veel
 - c. tamelijk veel
 - d. heel veel
 - e. weet niet

- 8) Wat heeft de begeleiding hun opgeleverd? (*meer dan één antwoord mogelijk*)
- a. ze zijn Nederlands gaan leren
 - b. ze zijn meer betrokken bij mijn opleiding en
 - c. ze helpen mijn jongere broertjes en zusjes meer met school
 - d. anders, namelijk
 - e. weet niet

Colofon

Titel: Effecten van School's cool op de middellange termijn

Auteurs: Karin Vaessen en Anne Luc van der Vegt

Project: Evaluatie School's cool (Sardesprojectnummer TR0639)

Opdrachtgever: School's cool, Amsterdam

Datum: maart 2009

Bezoekadres
La Vie
St. Jacobsstraat 63
3511 BP Utrecht

Postadres
Postbus 2357
3500 GJ Utrecht

T 030 – 232 62 00
F 030 – 233 30 17
secretariaat@sardes.nl
www.sardes.nl

